

TOIMINTAKERTOMUS 2008

KANSALLINEN ELINTARVIKETALOUDEN LAATUSTRATEGIA

KANSALLINEN ELINTARVIKETALouden LAATUSTRATEGIA

Visio

Kuluttaja haluaa suomalaisia elintarvikkeita ja ruokapalveluita sekä luottaa suomalaisen elintarvikeketjun toimintaan. Elintarvikeketjun kilpailukyky on vahva. Koko elintarviketalous tekee yhteistyötä kuluttajaa varten.

Toiminta-ajatus

Suomalainen elintarvikeketju tarjoaa kuluttajalle turvallisia ja korkealaatuisia tuotteita ja palveluita kansallisia vahvuuksia hyödyntäen. Koko elintarvikeketju kehittää yhteistyössä toimintaansa. Ketju toimii asiakaslähtöisesti ja kilpailukykyisesti ihmisiä, eläimiä ja luontoa kunnioittaen

Arvot

- Asiakkaan tyytyväisyys
Kuluttajan tarpeet ja odotukset ohjaavat toimintaa. Ne täsmentyvät tuotteiksi ja palveluiksi ketjun eri vaiheiden yhteistyössä.
- Kannattavuus
Laatutyö vahvistaa yritysten ja koko elintarvikeketjun kilpailukykyä ja kannattavuutta
- Yhteiskuntavastuu
Elintarvikeketju noudattaa kestävän kehityksen mukaisia periaatteita ottaen huomioon ympäristölliset, sosiaaliset ja taloudelliset näkökulmat.

Tavoitteet

- Suomalaisen elintarvikeketjun kilpailukykyyn vahvistaminen
- Suomalaisen elintarviketalouden yhteiskuntavastuullisen toimintatavan vahvistaminen
- Suomalaisen elintarvikeketjun kilpailuedun vahvistaminen
- Kuluttajien tietoisuuden vahvistaminen suomalaisen elintarvikeketjun toiminnasta

- 04** Kansallisen elintarviketalouden laatustrategian vuosi 2008
- 05** Rahoitus
- 05** Hankkeet
- 06** Viestintä
- 06** Tapahtumia
- 08** Kansallinen elintarviketalouden laatustrategia
- 12** Laatujärjestelmätyö
- 12** Vilja-alan yhteistyöryhmä (VYR)
- 12** Elintarviketalouden laatu-tietojärjestelmien verkosto (ELATI)
- 14** Liite 1, Vuonna 2008 käynnissä olleet Laatu-kehityshankkeet

KANSALLISEN ELINTARVIKETALouden LAATUSTRATEGIAN VUOSI 2008

Laatuketjulle vuosi 2008 oli aktiivinen ja toimelias. Vuoden mittaan Laatustrategian tavoitteiden toteutumista edistettiin järjestämällä itse ja hanke-toimijoiden kanssa useita seminaareja, keskustelutilaisuuksia sekä osallistamalla messuille niin Suomessa kuin ulkomailla. Laatuketju sai syksyllä 2008 uudet raikkaat laatuketju.fi www-sivut, ja Laatunen -uutiskirjettä alettiin julkaista myös toisella kotimaisella kielellä.

Vuonna 2008 käynnistettiin kehittämishanke elintarvikeketjun yhtenäisen laatujärjestelmän mahdollistamiseksi. Yhtenäinen laatujärjestelmä voisi mm. toimia tuotantomme imagon vahvistajana. Laatuketjutyönä toteutetut alkutuotannon toimintatapaohjeistukset linkitettäisiin tässä hankkeessa luotavaan laatujärjestelmään.

Ruoan hinta oli vahvasti esillä julkisessa keskustelussa vuonna 2008. Mediassa kiinnitettiin huomiota ruoan hinnan nousuun. Tämän vuoksi Laatuketju työskenteli syksyllä aktiivisesti teemoilla ”hyvä ruoka ei synny sattumalta” ja ”laadukas ruokamme on edullista”. Tähän pohjautuen Laatuketjun viestintätyöryhmä valmisteli yhteistyössä laatujohtoryhmän kanssa helmikuussa 2009 pidettyä RUOKA & HINTA -paneelitalaisuutta.

Syksyllä 2008 käynnistyi myös kaksi hallitusohjelmaan kirjattua hanketta: Suomalaisen ruokakulttuurin edistämishjelma ja vuoteen 2020 ulottuva Ruokastrategia. Laatuketju on osallistunut aktiivisesti molempien hallitusohjelmien toimintaan.

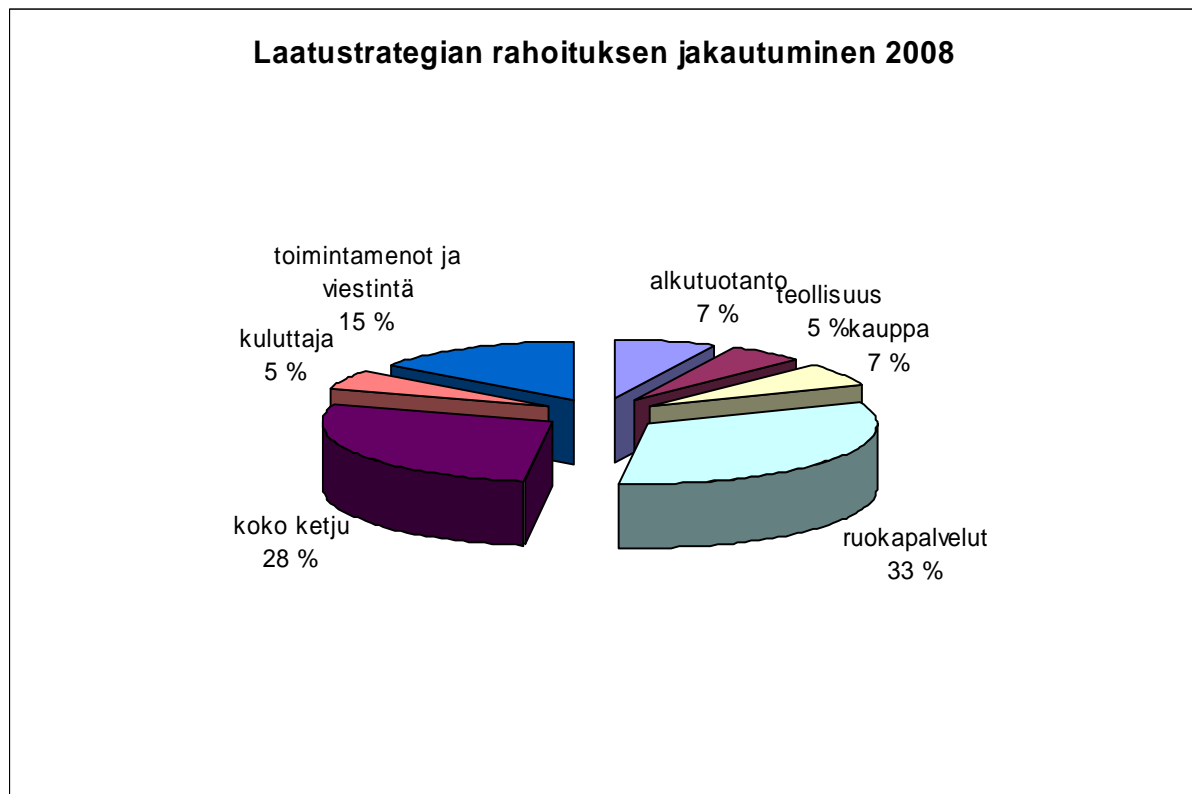
Maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttilan johdolla loppuvuodesta alettiin valmistella elintarvikeetalouden neuvottelukuntaa. Neuvottelukunnan tavoitteena on erityisesti elintarvikeketjun kilpailukyyn kohottaminen.

Laatuketjutoiminnan henkilöresurssit vahvistuivat, kun Laatuketjulla oli ensimmäisen kokonaisen vuoden ajan hankevastaava. Laatuketjun uusi koordinaattori aloitti työnsä kesäkuun alussa. Syksyllä panostettiin hankehaun ja -toiminnan selkeyttämiseen ja annettiin laatuhankeita koskeva valtioneuvoston asetus (638/2008). Samoin vahvistettiin uudet hakuohjeet.

Laatuketju kiittää kaikkia ketjun toimijoita hyvästä ja rakentavasta yhteistyöstä vuonna 2008.

RAHOITUS

Laatustrategialla oli vuonna 2008 käytössä noin 1,4 miljoonan euron määräraha (josta Eduskunnan erillismääräraha Kestävät julkiset ruokapalvelut -hankkeelle 0,2 miljoonaa euroa). Laatuketju rahoitti edellisten vuosien tavoin 1 htv:lla vilja-alan yhteistyöryhmän työtä (VYR) ja 0,6 htv:lla laatutietojärjestelmätöitä.

HANKKEET

Hankkeet ovat yksi tärkeä keino toteuttaa elintarviketalouden kansallisia laatustrategian tavoitteita. Elintarviketalouden laatustrategiasta rahoitettiin vuonna 2008 viittä jatkohanketta ja kahdeksatoista uutta hanketta. Hankehakemuksia tuli yhteensä 39 kappaletta.

Hankevaroja myönnettiin noin miljoona euroa seuraaville painoalueille:

- elintarviketalouden kilpailukykyä parantavat hankkeet,
- elintarvikeketjun yhteiskuntavastuullisuutta vahvistavat hankkeet (= jäljitettävyyden, eettiset toimintaperiaatteet, paikallisten tuotteiden saatavuus)
- kuluttajan luottamusta vahvistavat viestintä- ja kehityshankkeet.

Useat hakemukset liittyivät tavalla tai toisella kuluttajan luottamuksen vahvistamiseen. Tämän aihealueen hankkeisiin suunnattiinkin noin puolet varoista.

Hankkeita toteutettiin kaikissa ketjun osissa: tuotantopanosteollisuudessa, alkutuotannossa, teollisuudessa, kaupan piirissä ja ruokapalveluissa. Myös kuluttajahankkeita ja kuluttajille suunnattuja aktiviteetteja sekä viestintätoimia oli runsaasti (liite 1, hankkeet).

VIESTINTÄ

www.laatuketju.fi

Laatuketjun viestintä tehostui syksyllä 2008, kun Laatuketjun nettisivut uudistettiin. Päätettiin, että sivuston tulee toimia täysin kaksikielisesti (toteutui tammikuussa 2009). Uudet raikkaat ja selkeärakenteiset sivut ovat saaneet käyttäjiltä hyvän vastaanoton.

Laatunen

Laatunen -verkkolehti on elintarviketalouden laatustrategian sähköinen uutiskirje, joka kertoo laatutyön ajankohtaiset asiat. Laatuketjutyön saamiseksi myös uusien ruotsinkielisten tahojen tietoon Laatunen lehti alkoi ilmestyä syksyllä 2008 molemmilla kotimaisilla kielillä. Laatusia ilmestyi vuonna 2008 kymmenen.

TAPAHTUMIA

Grüne Woche 18.- 27.1.

Laatuketju esittäytyi monipuolisella osastolla Berliinin kansainvälisillä Grüne Woche -messuilla. Ministeri Anttila osallistui messutapahtumaan avaamalla messuosaston. Osastolla oli edustettuna eri elintarvikeketjun toimijoita muun muassa MTK, Evira ja toistakymmentä suomalaista yritystä. Suomi toteutti ensimmäistä kertaa viranomaisten ja yritysten yhteistyöllä näin laajan ruuan ja ruokakulttuurin vieni- ja PR-tapahtuman. Tavoitteena oli nostaa suomalaisen ruokakulttuurin imagoa Keski-Euroopassa. Osastolla tuotiin esille suomalaisen ruoan omintakeisuutta, puhtautta sekä jäljitettävyyttä.

Farmari -messut Lahdessa 31.7- 3.8

Laatuketjun grillausnäytöksissä Farmari-messuilla huippukokit grillasivat paikallisten tuottajien raaka-aineista, ja mukana oli eri alojen vaikuttajia keskustelemassa suomalaisesta ruuasta. Grillaamassa ovat muun muassa maa- ja metsätalousministeri Sirkka-Liisa Anttila, Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran pääjohtaja Jaana Husu-Kallio, pääministeri Matti Vanhanen ja valtiovarainministeri Jyrki Katainen.

Laatuketjun sisäosastolla poljettiin kuntopyörällä puhtaan ja tuoreen lähiruuan puolesta ennakoiden Lähiruokaviestiä, joka poljettiin elokuussa Suomussalmelta Helsinkiin.

ELMA -messut 8.-10.11.10

ELMA Helsingin maatalousmessuilla Helsingin messukeskuksessa Muumimamma ja Pikku Myy olivat Laatuketjun vieraina puhumassa laadukkaista raaka-aineista ja herkullisesta ruuasta. Messuilla jaettiin tarroja, joissa mainostettiin Laatuketjun uusia www-sivuja.

Visio- ja uutispäivä 20.11.

Eduskunnassa järjestetyn elintarvikeketjun päättäjien visio- ja uutispäivän teemana oli yhteiskuntavastuu osana Suomen elintarvikeketjun kilpailukykyä. Alustuksissa ja keskustelussa käsiteltiin elintarvikeketjun yhteiskuntavastuun merkitystä, sen tavoitteita ja keinoja, joilla tavoitteisiin päästään.

Tapahtuman puheenjohtajana toimi kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen. Alustuksen tapahtumassa pitivät Tapiola -ryhmän pääjohtaja Asmo Kalpala, MTK:n ympäristöjohtaja Johanna Ikävalko, Raisio Oyj:n toimitusjohtaja Matti Rihko sekä Kesko Oyj:n yhteiskuntavastuun kehitysjohtaja Ulla Rehell. Kommenttipuheenvuoron piti professori Sirpa Kurppa MTT:lta.

Lisäarvoa laatutyöstä – elintarvikeketjun kansallista laatujärjestelmää koskeva keskustelutilaisuus 30.10.2008

Elintarviketeollisuuden, kaupan ja alkutuotannon johdolle järjestetyssä keskustelutilaisuudessa tuotiin näkökulmia elintarvikeketjun kansallisen laatujärjestelmän kehittämiseen ja elintarvikeketjun kilpailukyvyyn kehittämiseen. Tilaisuuden puheenjohtajana oli Merja Leino, Atria Oy:stä. Alustuksen pitivät Matti Aho, MMM, Merja Leino, Atria Oy, Annikka Hurme, Valio Oy, Heljä Aalto, HK Ruokatalo Oy, Osmo Laine, PTY ja Jaakko Nuutila, MTK. Tilaisuuden järjestivät Laatuketju ja MTT.

Lähiruokaviesti 18.- 22.8.

Lähiruoan kunniaksi polkaistiin Lähiruokaviesti polkupyörällä halki Karjalan. Viesti starttasi Suomussalmelta kiertää sieltä Kajaanin, Juuan, Joensuun, Punkaharjun, Lappeenrannan, Kausalan ja Porvoon kautta Helsinkiin.

Lähiruokaviesti on iloinen joukkuetapahtuma, jonka tavoitteena on muistuttaa päättäjiä ja kuluttajia lähiruoan tärkeydestä, mausta ja tuoreudesta sekä sen hyvistä vaikutuksista maakuntien työllisyyteen ja kestävään kehitykseen.

Lähiruokaviesti toteutettiin nyt Laatuketju-hankkeena toista kertaa.

Vuoden Maatila -kilpailun voittajan julkistustilaisuus 20.11.

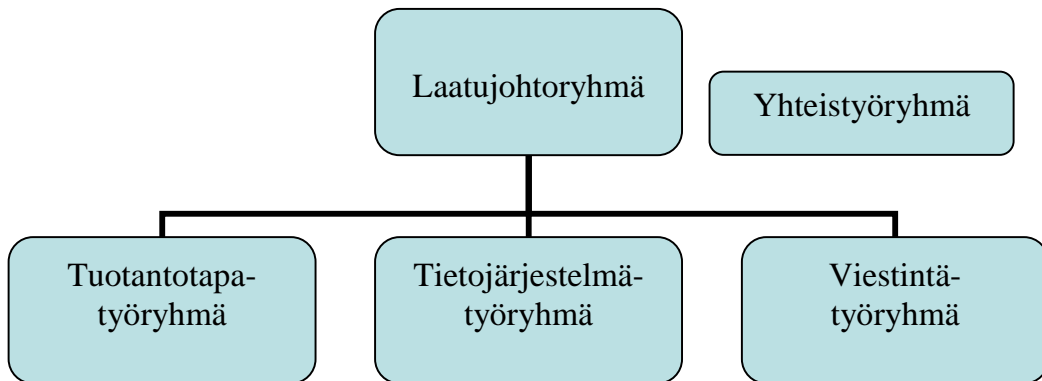
Vehviläisen sipulitila Siilinjärveltä valittiin Vuoden Maatila -kilpailun voittajaksi. Kunniaininnat saivat Lapaton maitotila Savitaipaleelta, matkailupalveluyritys ja kasvinviljelytila Lehmonkärki Asikkalasta ja kartanomatkailupalveluyritys Taulun Kartano Toivakasta. Kaikille palkituille yrityksille on ominaista, että tulevaisuuden visiot ovat vahvat ja strategiset valinnat johtavat visioiden toteutumiseen. ProAgria vastasi kilpailun toteutuksesta.

Mitä ruoaksi huomenna? – Suomalaisten ruoankulutusrakenteen tulevaisuus ja sitä ohjaavat muutostekijät (MIRHAMI 2030) -hankkeen loppuseminaari 10.12.

Tutkimus- ja kehittämishankkeessa ennakoitiin ruoan kulutuksen tulevaisuutta Suomessa vuonna 2030. Hankkeessa tarkasteltiin ruoan kulutuksen toimintaympäristön muutoksia ja ruoan kuluttamiseen vaikuttavia erilaisia tekijöitä, kuten ihmisten arkielämää, vapaa-ajan käyttöä, elämäntyyliä ja arvostuksia.

Laatuketjun MIRHAMI 2030 -hankkeen toteutuksessa olivat mukana Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Kuluttajatutkimuskeskus, MTT sekä Finpro. Hankkeessa oli lisäksi mukana yrityspartnereita elintarvikeketjun eri osista.

KANSALLINEN ELINTARVIKETALouden LAATUSTRATEGIA

Laatujohtoryhmä

Laatujohtoryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Johtoryhmä määritteli hankkeille hakuajan ja hankevalinnan kriteerit sekä painopisteet ja jatkoi keskustelua strategian mittareista. Laatujohtoryhmä ohjasi myös hankearviointia. Laatujohtoryhmä käsitteli hankehakemukset ja suositteli rahoitusta 23 hankkeelle.

Puheenjohtaja:

Osastopäällikkö, ylijohdaja Heimo Hanhilahti, maa- ja metsätalousministeriö

Jäsenet:

Osastopäällikkö Matti Aho, maa- ja metsätalousministeriö
Toimitusjohtaja Heikki Juutinen, Elintarviketeollisuusliitto ry
Toiminnanjohtaja Pirkko Haikkala, tämän jälkeen johtaja Seppo Aaltonen, MTK ry
Toimitusjohtaja Osmo Laine, Päivittäistavarakauppa ry
Pääsihteeri Sinikka Turunen, Suomen Kuluttajaliitto ry

Sihteeri:

Maa- ja metsätalousministeriöstä aluksi ylitarkastaja Sini Saares, 1.2. alkaen ylitarkastaja Seija Ahonen ja 1.6. alkaen ylitarkastaja Tiina Soisalo

Laatujohtoryhmä johtaa kansallista elintarviketalouden laatustrategiaa. Laatujohtoryhmä vastaa strategian organisoinnin ja toteutuksen koordinoinnista sekä sisällön ajanmukaisuudesta. Johtoryhmä tekee esityksiä maa- ja metsätalousministeriölle laatustrategiavaroista rahoitettavista hankkeista. Lisäksi johtoryhmän seuraa elintarviketalouden laatustrategian tavoitteiden toteutumista.

Yhteistyöryhmä

Yhteistyöryhmä kokoontui vuoden aikana neljä kertaa. Yhteistyöryhmässä keskusteltiin vuoden aikana vilkkaasti mm. hankkeista sekä laatustrategian mittareista.

Puheenjohtaja:

Kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen, maa- ja metsätalousministeriö

Jäsenet:

Kaupallinen neuvos Leena Mannonen, maa- ja metsätalousministeriö
Maatalousneuvos Kirsi Heinonen, maa- ja metsätalousministeriö
Pääjohtaja Jaana Husu-Kallio, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Ylijohdaja Marjo Bruun, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike
Professori Eero Puolanne, Helsingin yliopisto
Tutkimusjohtaja Mari Walls, MTT
Asiakaspäällikkö Mirja Mokka, VTT
Johtaja Maija Peltola, Elintarviketeollisuusliitto ry
Johtaja Seppo Aaltonen, tämän jälkeen ruokakulttuuriasiamies Jaakko Nuutila, MTK ry
Johtaja Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry
Toimitusjohtaja Pekka Metsola, Puutarhaliitto ry
Liittopuheenjohtaja Veli-Matti Kunttonen, Suomen Elintarviketyöläisten Liitto SEL ry
Puheenjohtaja Leena Jääskeläinen, Suomen Kalakauppiasliitto ry
Toiminnanjohtaja Lea Lastikka, Suomen Siipikarjaliitto ry
Informatör Mia Wikström, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC
Ohjelmajohtaja Erkki Vasara, Agropolis Oy / Elintarvikealan osaamiskeskus ELO
Johtava konsultti Sirpa Sivonen, FCG Efeko Oy
Toiminnanjohtaja Tiina Lampisjärvi, Finfood - Suomen Ruokatieto ry
Yksikönjohtaja Sampsa Heinonen, Finfood Luomu
Viestintäpäällikkö Seija Luomanperä, Yara Suomi Oy
Elintarvikeasiantuntija Annikka Marniemi, Suomen Kuluttajaliitto ry
Toimitusjohtaja Riikka Seppälä, Kotimaiset Kasvikset ry
Puheenjohtaja Esa Partanen, Luomuliitto ry
Lakimies Merja Söderström, Matkailu- ja Ravitsemispalvelut MaRa ry
Laatujohtaja Pirjo Jokipii, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry

Sihteeri:

Maa- ja metsätalousministeriöstä aluksi ylitarkastaja Sini Saares, 1.2. alkaen ylitarkastaja Seija Ahonen ja 1.6. alkaen ylitarkastaja Tiina Soisalo

Elintarviketalouden laatustrategien yhteistyöryhmän toimii keskustelevana ja aloitteen tekevänä foorumina elintarviketalouden laatustrategiatyössä. Yhteistyöryhmän välittää taustatahoilleen tietoa koko ketjun laatutyöstä ja päinvastoin. Lisäksi yhteistyöryhmä tekee esityksiä laatujohtoryhmälle elintarviketalouden laatustrategiatyön strategisista linjauksista ja painopisteistä.

Tietojärjestelmätyöryhmä

Työryhmä kokoontui vuodenaikana neljä kertaa. Lisäksi pidettiin kolme laaja-alaista seminaaria (ELATI- seminaari, Tietovarastointi, Tietojen standardointi). Työryhmä toteutti laatutietojärjestelmien tavoiteohjelmaa (2005 - 2010). Työryhmä myös arvioi rahoitusta hakevat tietojärjestelmähankkeet sekä seurasi rahoitettujen tietojärjestelmähankkeiden etenemistä.

Puheenjohtaja:

Tietohallintojohtaja Risto Yrjönen, maa- ja metsätalousministeriö

Jäsenet:

Johtaja Maija Peltola, Elintarviketeollisuusliitto ry
Johtaja Ilkka Nieminen, Päivittäistavarakauppa ry
Erityisasiantuntija Esko Kiiski, maa- ja metsätalousministeriö
Tietohallintojohtaja Maija Eskola, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Kehitysjohtaja Hannu Seppänen, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry
Ylitarkastaja Tiina Soisalo, maa- ja metsätalousministeriö

Sihteeri:

Kehityspäällikkö Pirjo-Liisa Penttilä, maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus Tike

Tietojärjestelmätyöryhmä koordinoi ja ohjaa elintarviketalouden yhteisten laatutietojärjestelmien kehittämistyötä palvelemaan eri osapuolien tietotarpeita.

Tuotantotapatyöryhmä

Puheenjohtaja:

Maatalousneuvos Taina Vesanto, maa- ja metsätalousministeriö

Jäsenet:

Johtaja Hannu Seppänen, ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry
Johtaja Eeva Brofeldt, Valio Oy
Toiminnanjohtaja Tiina Lampisjärvi, Finfood - Suomen Ruokatieto ry
Kehityspäällikkö Ingela Hilden, Yara Suomi Oy
Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, ei nimettyä edustajaa
Toimialapäällikkö Marika Säynevirta, Elintarviketeollisuusliitto ry
Elintarvikeasiantuntija Annikka Marniemi, Suomen Kuluttajaliitto ry
Erikoiseläinlääkäri Taina Laine, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Kaupallinen neuvos Seppo Koivula, maa- ja metsätalousministeriö
Apulaisosastopäällikkö Veli-Mikko Niemi, maa- ja metsätalousministeriö
Ylitarkastaja Tiina Soisalo, maa- ja metsätalousministeriö

Sihteeri:

Koordinaattori Päivi Tähtinen, maa- ja metsätalousministeriö

Tuotantotapatyöryhmä koordinoi ja ohjaa kansallisia hyvien tuotantotapojen ja laatutyön toimintamallien laatimista ja kehittämistä.

Työryhmä kokoontui vuonna 2008 vain kerran, koska yhteisesti toteutettavaan laatujärjestelmätyöhön ja tuotantotapojen yhtenäiseen kuvaukseen liittyvään työhön haettiin pitkään yritysten johdon linjauksia. Vuoden aikana työryhmä seurasi mm. MTT Taloustutkimuksen Lisäarvoa laatutyöstä -laatuketjuhanketta, ja joukko työryhmän jäseniä kävi hankkeen järjestämällä matkalla tutustumassa laatujärjestelmiin Saksassa. Kohteina oli Globalgap, vapaaehtoista laatujärjestelmää kehittävä yritys, QS -Qualität und Sicherheit GmbH. Lisäksi käytiin Saksan kuluttajansuoja-, elintarvike- ja maatalousministeriössä tietojen saamiseksi Saksan GM - pakkausmerkintäkannoista. Matkan antia tullaan käyttämään työryhmässä, kun arvioidaan laatujärjestelmien soveltuvuutta Suomeen.

Viestintätyöryhmä

Työryhmä kokoontui vuoden aikana viisi kertaa. Viestintätyöryhmä toimi aktiivisesti ja valmisteli muun muassa kevät-talvesta 2009 järjestetyn RUOKA & HINTA- tilaisuuden. Taitomyllä laati yhteistyössä viestintäryhmän kanssa viestintäsuunnitelman vuodelle 2008 ja hoiti muun muassa Laatuketjun yhteydenotot mediaan.

Puheenjohtaja:

Viestintäpäällikkö Pekka Väisänen, maa- ja metsätalousministeriö

Jäsenet:

Viestintäpäällikkö Suvi Anttila, ProAgria Maaseutukeskusten liitto ry
Koulutus- ja kehityspäällikkö Mirja Hellstedt, Finfood - Suomen Ruokatieto ry
Viestintäjohtaja Hilikka Hyrkkö, 31.10 asti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
Viestintäpäällikkö Marja Laeslehto, Elintarviketurvallisuusvirasto Evira
Elintarvikeasiantuntija Annikka Marniemi, Suomen Kuluttajaliitto ry
Viestintäjohtaja Sirpa Rinne, Elintarviketeollisuusliitto ry
Toimitusjohtaja Riikka Seppälä, Kotimaiset Kasvikset ry
Ylitarkastaja Tiina Soisalo, maa- ja metsätalousministeriö
Elina Sojonen, Päivittäistavarakauppa ry
Lakimies Merja Söderström, Matkailu- ja Ravitsemispalvelut MaRa ry

Sihteeri:

Maa- ja metsätalousministeriöstä tiedottaja Maria Nikunlaakso, 17.11. alkaen Pauliina Munukka,

Työryhmän tehtävänä on suunnitella, toteuttaa ja ohjata laatustrategian kuluttajaviestintää sekä Laatuketjun sisäistä viestintää.

Kansallisen elintarvikelaatustrategian sihteeristö:

Laatustrategian koordinaattori Sini Saares 31.1. saakka ja Tiina Soisalo 1.6. alkaen
Laatuketjun hankevastaava Seija Ahonen
Laatustrategian tiedottaja Maria Nikunlaakso ja 17.11. alkaen Pauliina Munukka, 0,5 htv
Kehityspäällikkö Pirjo-Liisa Penttilä, laatu-tietojärjestelmät
Vilja-alan yhteistyöryhmän koordinaattori Päivi Tähtinen, tuotantotapatyöryhmä

LAATUJÄRJESTELMÄTYÖ

Laatuketjutoiminnassa on koettu tärkeäksi selvittää, voitaisiinko elintarvikeketjuumme luoda yhtenäinen, tuotantomme imagoa vahvistava laatujärjestelmä. Vuonna 2007 toteutetun Elintarvikkeiden kansallinen laatumerkki -esiselvityshankkeen perusteella käynnistettiin monivuotinen hanke Lisääarvoa laatutyöstä: Elintarvikeketjun kansallisen laatujärjestelmän kehittäminen ja todentaminen. Hanke on yksi keskeisimmistä vuoden 2008 laatuketjutoimista. Tässä MTT:n toteuttamassa hankkeessa tuotetaan kansallisen elintarvikeketjun laatujärjestelmän sisältö ja laatukriteeristöt. Siinä myös tunnistetaan yhteinen sisältö ja näkökulma laatutyön kuluttajalähtöiselle viestinnälle. Laatujärjestelmä rakennetaan yhteistyössä tutkimuksen, alan toimijoiden, asiantuntijoiden ja sidosryhmien edustajien kanssa. Alkutuotannon toimintatapaohjeistukset linkitetään hankkeessa luotavaan laatujärjestelmään.

VILJA-ALAN YHTEISTYÖRYHMÄ (VYR)

Vuonna 2008 VYR:n jäseniksi liittyivät Tilasiemen Oy ja VTT, ja jäseniä on nyt yhteensä 38. VYR uudisti internet-sivustonsa ja kehitti markkinatietopalvelua. Viljaviesti -sähköinen markkinakatsaus julkaistiin yhdeksän kertaa. Viljelijäkyselyt viljan kylvöaikamuksista toteutettiin helmikuussa, ja kyselyt myyntiaikeista ja kauppaantulosta lokakuussa

Opas viljakaupan sopimustoiminnasta julkaistiin. VYR osallistui rahoittajana ja koordinoijana seuraaviin MTT:n vetämiin hankkeisiin: Rypsinoste -hanke sekä Vehnän leivontalaadun parantaminen ja vehnän sakoluvun ennustejärjestelmän kehittäminen -hanke. VYR jatkoi valtakunnallisen hometoksiinitilanteen seurannan koordinoitua. VYR rahoitti hometoksiiniseurannan kasvustonäytteet ja syy-seuraussuhteiden analyysit.

ELINTARVIKOTALOUDEN LAATUTIETOJÄRJESTELMIEN VERKOSTO (ELATI)

ELATI on elintarviketalouden laatutietojärjestelmäverkoston suunnittelu- ja kehittämisohjelma, jonka avulla varmistetaan järjestelmien yhteensopivuus ja mahdollisuudet tehokkaaseen tiedonsiirtoon eri toimijoiden välillä. Laatutietojärjestelmien toteutuksen lähtökohtana on nykyisten järjestelmien ja kehitettävien uusien järjestelmien muodostama hajautettu verkosto. Tietojärjestelmien kehittämisessä on perinteisesti suositeltu vaiheittain etenemistä, jolloin voidaan arvioida aikaisemman vaiheen tuloksellisuus. Hankkeiden arvioinnissa ja käynnistämisessä on kiinnitetty huomiota järjestelmien yhteensopivuuteen. Tärkeänä on pidetty myös kehittämistä, jossa voidaan hyödyntää aikaisempia tietojärjestelmiä tai niiden rakenteita.

Vuonna 2008 käynnistettiin ja jatkettiin verkoston kehittämisen kannalta merkittäviä hankkeita. Hankkeissa on kehitetty elintarvikeketjun toimijoiden ja viranomaisten välistä yhteistoimintaa etenkin omavalvontaan ja jäljitettävyyteen liittyvien hankkeiden yhteydessä. Viranomaishankkeissa on lisätty yhteistyötä etenkin ympäristöterveydenhuollon tietojen kokoamisen ja yhteisen valvontakohderekisterin suunnittelussa. Hankkeessa ovat olleet mukana myös teollisuuden, kaupan ja järjestelmien toimittajien edustajat. Elintarvikevalvontaviranomaisten vastuulla olevien tietojärjestelmien kehittämistä on pyritty tehostamaan ja aloittamaan puuttuvien tietojärjestelmien suunnittelu. Elintarviketurvallisuusvirastolle on valmistunut tietohallintostrategia vuosille 2007-2013. Evira on käynnistänyt ELATIn kannalta merkittävän hankkeen, jossa viraston käyttöön rakennetaan uusi laboratorion ja valvonnan käyttöön tuleva yhteinen tietojärjestelmä. Uudella yhteensopivista

osakokonaisuuksista rakennetulla järjestelmällä korvataan viraston lukuiset erilliset laboratorio- ja valvontajärjestelmät.

Laatustrategian rahoituksella on ensisijaisesti varmistettu elintarvikeketjun omavalvontaa tukevien järjestelmien kehittämistä. Näistä merkittävin hanke on ollut Päivittäiskauppa ry:lle rakennettu omavalvontatietopankki. Tietopankkiin on rakennettu yhteydet viranomaisjärjestelmistä. Uusi järjestelmä toimii mallina elintarvikeketjun ja kunnallisten viranomaisten välisen tiedon siirtoa tukevien järjestelmien kehittämisessä.

Hankkeessa ”Sähköisten toimintamallien ja tapojen kehittäminen ja käyttöönotto viljan sopimustuotannossa” on kehitetty uutta viljaketjun toimintamallia toimijoiden yhteistyönä. Ministeriön ja teollisuuden yhteisrahoituksella toteutetulla toimintamallilla tehostetaan ketjun toimintaa ja luodaan uusia mahdollisuuksia vilja-alalle.

Eläintautien torjuntayhdistyksen kanssa on kehitetty edelleen nautojen kansallista terveydenhuollon seurantajärjestelmää NASEVA. Nautarekisterin yhteiskäyttöisyyttä on lisätty mm. rakentamalla avoimia rajapintoja. Sikaloiden terveystuokitusjärjestelmää SIKAVA (ETU-palvelut) on myös kehitetty edelleen.

Tärkeänä toimialueena on ollut ruokahuollon tietojärjestelmien kehittäminen. Sähköisten tietojärjestelmien hyödyntäminen ammattikeittiöiden omavalvonnassa avaa uusia mahdollisuuksia informaatioteknologian kehittämiseen. Toiminta-alueelta on tehty kattava selvitys erilaisten ammattikeittiöille suunnattujen sähköisten tietojärjestelmien hyödynnettävyydestä omavalvonnassa ja elintarvikkeiden jäljitettävyydessä.

VUONNA 2008 KÄYNNISSÄ OLLEET LAATUKETJUHANKKEET

Kuluttajat

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry: Kummitilatoiminta päiväkodeille ja kouluille. Pilottihankkeen avulla luodaan pysyvä yhteys tilojen ja koulujen välille. Peruskoulun 5-luokkalaisille ruuan "pellolta pöytään" -reittiä, ja 9-luokkalaisille esitellään tiloja ja niiden kestäväen kehityksen toimintatapaa sekä elintarvikeketjun työpaikkoja.

Suomen Kuluttajaliitto: Elintarvikkeiden pakkausmerkintöjen lukutaito - avain terveellisiin valintoihin. Projektissa luodaan ravitsemusvalistuksen toimintamalli sekä vaikutetaan pakkausmerkintöihin, jotta ne helpottaisivat entistä paremmin kuluttajan valintoja.

Ruokapalvelu

SAKKY Savon koulutuskuntayhtymä/EkoCentria: Lähiruokaviikot 2008. Hankkeessa edistetään yhteiskuntavastuullista laatuajattelua ja lähiruuan käyttöä julkisella ammattikeittiösektorilla toteuttamalla Lähiruokaviikot, Lähiruokaviesti sekä Lähiruokaseminaari eduskunnassa

SAKKY Savon koulutuskuntayhtymä/EkoCentria: Kestävät julkiset ruokapalvelut. Hankkeessa herätetään päättäjien ja ruokapalveluhenkilöstön mielenkiinto ja tarve kestävien elintarvikehankintojen toteutukseen sekä lasten ja nuorten ruokapalveluiden lautaslaadun kehittämiseen.

Suomen Keittiömestarit ry: Laatuketjuviestintä Suomen Keittiömestarit ry:ssä 2008. Keittiömestarit edistävät hankkeen välityksellä suomalaista keittotaito, ruokakulttuuria ja laatutyötä.

Uni One Oy, Viisi Tähteä lehden Suomen Paras 2008. Suomen Paras projekti edistää suomalaisten tuotteiden ja tuottajien viestiä ravintoloiden ja ravintola-ammattilaisten kautta kuluttajille. Projektissa nostetaan esille menestyneitä pientuottajia tuotteineen ja palveluineen sekä suomalaista ruokakulttuuria.

HSE Executive Education Oy: Elintarvikkeiden hankintaohjeistus. Hankkeessa laaditaan ohjeistus tehostamaan kuntien ja muiden julkisyhteisöjen elintarvikehankintaprosesseja ja kehittämään ostajien ja myyjien välistä yhteistyötä.

Kauppa

Päivittäistavarakauppa ry: Opas pienille ja keskisuurille elintarvikealan yrityksille menestymisestä HoReCa -tukkukaupan tavarantoimittajina. Hankkeessa laaditaan internet-opas suurkeittiöitä palvelevien nk. HoReCa -tukkujen PK- tavarantoimittajien ja HoReCa -tukkujen henkilöstön käyttöön.

Suomen Kuntaliitto ry: Kuntien viranomaistarkastusten yhtenäistäminen ja tarkastustiedon hyödyntäminen omavalvonnan tietopankissa. Hankkeessa tehostetaan elintarvikkeiden turvallisuuden valvontaa, yhtenäistetään viranomaisten tarkastusraportteja sekä kehitetään päivittäistavarakauppojen ja viranomaisten tietojärjestelmien välistä tiedonsiirtoa

Teollisuus

Lihateollisuuden tutkimuskeskus, LTK Osuuskunta: Kalavalmisteiden turvallinen myyntiaika. Hankkeessa tuotetaan ohjeistus muun muassa kalasäilykkeiden turvallisesta valmistamisesta, riskinarvioinnista ja riskinhallinnasta sekä raportti Suomen riskiprofiilista.

Lihateollisuuden tutkimuskeskus, LTK Osuuskunta: Teurastamojen HACCP- ja omavalvontajärjestelmien kehittämishanke. Pienten liha-alan laitosten omavalvontaohjeeseen lisätään niitä omavalvontavaatimuksia, jotka eivät olleet voimassa 2007.

Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen laitos / Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus: Kalkkunoiden hyvinvointi kuljetuksessa. Hankkeessa tutkitaan kalkkunoiden kuljetusoloja ja -tapahtumia ja niiden vaikutusta kalkkunoiden hyvinvointiin. Kehitetään kalkkunakuljetusten hyvinvointimittarit ja hyvinvoinnin seurantajärjestelmä.

Alkutuotanto

Arktiset Aromit ry: Laatua luonnosta -hanke III. Hanke kehittää poiminta- ja kuljetushygieniaa kehitetään luonnontuotteiden poiminta- ja kuljetushygieniaa ja tuotetaan neuvontamateriaalia luonnontuotteiden poimijoille, ensiostajille ja jalostusyriksille.

Kotimaiset Kasvikset ry: Laatutarha III-hanke. Hankkeessa kehitetään pakkaamoyriksille auditointimenettely, joka varmistaa alihankkijoiden sitoutumisen sopimusehtoihin. Kehitetään tietojärjestelmää. Järjestetään koulutusta pakkaamoille ja niiden sopimusviljelijöille.

ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry: Vuoden maatila -kilpailun toteuttaminen vuonna 2008. Kilpailun tavoitteena on maatilojen kilpailukyvyyn kehittäminen. Kilpailukykyä voidaan parantaa koko ketjussa, mikä halutaan nostaa maatilayrittäjien ja muun ketjun parempaan tietoisuuteen

Suomen siipikarjaliitto ry: Kansallinen valmistautuminen broilereiden hyvinvointidirektiiviin. Broilereiden hyvinvointidirektiivi astuu voimaan 30.6.2010. Nyt menossa olevalla siirtymäajalla selvitetään broilereiden hyvinvoinnin taso Suomessa sekä luodaan hyvinvoinnin kriteeristö, mittarit ja seurantajärjestelmä.

Koko ketju

Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry: Nautatilojen kansalliseen terveydenhuoltojärjestelmän Nasevan kakkosvaiheen kehitys. Hankkeessa kehitetään Nasevan ProTerveys -osiota sekä muokataan Naseva-järjestelmää tuotannollisten tavoitteiden edistämisen työkaluksi. Tuotos- ja terveystiedot yhdenäistetään ja kehitetään tiedon hyödyntämistä.

Eläintautien torjuntayhdistys ETT ry: Sikavan kehittäminen ketjuinformaation tuottamisen apuvälineeksi ja tuottajien sekä sidosryhmien kouluttaminen sen käyttöön. Hankkeessa koulutetaan tuottajia ja sidosryhmiä käyttämään aktiivisesti sikaloitten terveysluokitusjärjestelmä Sikavaa. Ketjuinformaatiotieto saadaan sähköiseen muotoon tarvitsevien käyttöön internetin kautta.

Finfood - Suomen Ruokatieto ry: Luomuelintarviketalouden toimenpideohjelma. Hankkeen pohjana on luomualan laatima strategia vuosille 2007–2015. Hankkeessa laaditaan strategian edellyttämät toimenpideohjelmat viidelle tuotanto- ja kolmelle asiakasnäkökulmalle.

MTT, biotekniikka- ja elintarviketutkimus: elintarvikeprosessit Elintarvikeketjun ja ympäristövastuun raportoinnin kehittäminen (KETJUVASTUU). Hankkeen aikana tuotetaan ensimmäinen koko elintarvikeketjun ympäristövastuun raportti.

MTT: Lisäarvoa laatutyöstä: Elintarvikeketjun kansallisen laatujärjestelmän kehittäminen ja todentaminen. Hankkeen tavoitteena on kansallisen laatujärjestelmän rakentaminen, todentaminen ja ylläpito. Selvitetään vaihtoehdot laatujärjestelmän sisällöksi, rakenteeksi ja kriteereiksi.

ProAgria Maaseutukeskusten Liitto ry: Sähköisten toimintamallien ja -tapojen kehittäminen ja käyttöönotto viljan sopimustuotannossa. Hanke saattaa sähköisen toimintamallin järjestelmän laajasti viljanviljelijöiden tietoon ja valmistelee viljan sopimustoiminnan sähköisten järjestelmien käyttöönottoa viljakaupassa.

Turun kauppakorkeakoulu: Mitä ruoaksi huomenna? - Suomalaisen ruoankulutusrakenteen tulevaisuus ja sitä ohjaavat tekijät. Hankkeen tavoitteena edistää elintarviketalouden kilpailukykyä pitkän aikavälin tulevaisuustiedon perusteella. Lisäksi tuotetaan vaihtoehtoisia tulevaisuuden kehityskulkuja elintarviketeollisuuden käyttöön.

VYR Vilja-alan yhteistyöryhmä 2007-2009. Toiminta-avustus. VYR:n tavoitteena on parantaa suomalaisen viljaketjun kilpailukykyä. VYR toteuttaa ja seuraa Kansallista viljastrategiaa (2006).